

Dukumire kandi turwanye gusambanya umwana.

Umwana ni nde?

Itegeko N°71/2018 ryo ku wa 31/08/2018 ryerekeye kurengera umwana, risobanura umwana nk'umuntu wese (umuhungu cyangwa umukobwa) utarageza ku myaka cumi n'umunani (18) y'amavuko.

Gusambanya umwana ni iki?

Ingingo ya 133 y'Itegeko N°68/2018 ryo ku wa 30/08/2018 riteganya ibyaha n'ibihano muri rusange isobanura ko umuntu wese ukorera ku mwana kimwe mu bikorwa bishingiye ku gitsina bikurikira, aba amusambanyije:

- Gushyira igitsina mu gitsina, mu kibuno cyangwa mu kanwa k'umwana.
- Gushyira urugingo urwo arirwo rwose rw'umubiri w'umuntu mu gitsina, cyangwa mu kibuno cy'umwana.
- Gukora ikindi gikorwa cyose ku mubiri w'umwana hagamijwe ishimishamubiri.

Ingaruka zo gusambanya umwana.

- Bimutera ihungabana rikabije.
- Gutwara inda imburagihe, bityo bikamuviramo guta ishuri, gutereranywa n'umuryango we na sosiyete muri rusange.
- Kwandura indwara zandurira mu mibonano mpuzabitsina harimo na SIDA,
- Bishobora kumutera ubumuga cyangwa ibindi bikomere bidakira.

Twakumira dute isambanywa ry'abana?

- Haranira guha no gukurikirana uburere bwiza bw'umwana wawe ndetse n'uwabandi.
- Ganiriza abana (abahungu n'abakobwa) ubuzima bw'imyororokere ndetse n'izindi ngingo zigamije kubaremamo icyizere cy'ejo hazaza.
- Irinde amakimbirane mu muryango kuko aba intandaro ituma abana bajya gushakira ahandi ubuzima bwiza.
- Haranira imibereho myiza y'abagize umuryango wawe ndetse wite ku nshingano za kibyezi.
- Toza abana kurangwa n'umuco n'indangagaciro nyarwanda.
- Toza abana gukunda umurimo unoze ndetse no kwirinda ibishuko n'irari.
- Tanga amakuru ku wasambanyije umwana byaba byamuviriyemo gutwita cyangwa atatwise.

Wafasha iki umwana wahohotewe bikamuviramo gutwara inda imburagihe?

- Mufashe kubona ubutabera bunoze ku cyaha yakorewe.
- Irinde ku muhoza ku nkeke no kumubwira amagambo akomeretsa umutima.
- Mufashe gusubira mu buzima busanzwe no kongera kwigirira icyizere (Niba yarataye ishuri mufashe kurisubiramo. Niba yaratereranywe n'umuryango we akaba atagira aho aba mufashe kubona aho aba, ndetse umufashe kongera kumuhuza n'umuryango we).
- Wimuha akato, ndetse ubishishikarize n'abandi.
- Mufashe kubona amikoro yo kubaho we n'umwana.

Amategeko ahana uwakoze icyaha cy'ihohoterwa rishingiye ku gitsina.

Ihohoterwa rishingiye ku gitsina ni icyaha gihanwa bikomeye n'amategeko y'u Rwanda. By'umwihariko uwasambanyije umwana ashobora guhanishwa igifungo cya burundu.

Amwe mu mategeko ateganya ibihano by'iki cyaha:

- Itegeko N°68/2018 ryo kuwa 30/08/2018 riteganya ibyaha n'ibihano muri rusange, by'umwihariko mu bihano biteganywa n'ingingo ya 133 harimo igihano cy'igifungo cya burundu.
- Itegeko N°71/2018 ryo kuwa 31/08/2018 ryerekeye kurengera umwana. Amategeko kandi ateganya ibihano ku muntu uhishira cyangwa wanga gutanga amakuru ku cyaha cy'ihohoterwa rishingiye ku gitsina nka kimwe mu byaha biri mu gice cy'ibyaha bw'ubugome cyangwa gikomeye.

Ingingo ya 243 y'Itegeko N°68/2018 ryo kuwa 30/08/2018 riteganya ibyaha n'ibihano muri rusange iteganya ko umuntu wese umenya ko icyaha cy'ubugome cyangwa gikomeye kigiye gukorwa cyangwa cyakozwe ntahite abimenyesha kandi abishoboye inzego zishinzwe umutekano, iz'ubutabera cyangwa iz'ubuyobozi kandi byari kukibuza gukorwa cyangwa kugabanya ingaruka zacyo, aba akoze icyaha. Iyo abihamijwe n'urukiko, ahanishwa igifungo kitari munsi y'amezi atandatu (6) ariko kitarenze umwaka umwe (1) n'ihazabu y'amafaranga y'u Rwanda atari munsi y'ibihumbi ijana (100.000 FRW) ariko atarenze ibihumbi magana atatu (300.000 FRW). Iyo icyaha cy'ubugome cyangwa gikomeye kigiye gukorwa cyangwa cyakozwe ku mwana, ibihano bivugwa mu gika cya 2 n'icya 3 by'iyi ngingo byikuba kabiri.

Serivise zashyizweho mu gufasha abahohotewe.

- Isange One stop Centre (IOSC).
- Inzu y'Ubufasha mu by'amategeko (MAJ).

- Serivise ishinze gukurikira ibibazo by'ihohoterwa rishingiye ku gitsina ikorera mu bushinjacyaha bukuru.

Numero zitishyurwa wahamagara igihe ukeneye ubufasha ku ihohoterwa rishingiye ku gitsina cyangwa rikorerwa abana:

Numero zitishyurwa wahamagara ho.

- Urwego rw'igihugu rw'ubugenzacyaha (RIB): 3512
- Polisi y'igihugu: 116
- Ubushinjacyaha bukuru: 3677
- Imbanguriragutabara: 912
- RDF/Ingabo: 3945
- Urwego rw'igihugu rushinzwe kugenzura iyubahirizwa ry'uburinganire n'ubwuzuzanye bw'abagore n'abagabo mu iterambere ry'igihugu (GMO): 5798